

Basisschool De Ontdekkingsreis, Doorn

Beschrijving van het arrangement voor talentontwikkeling

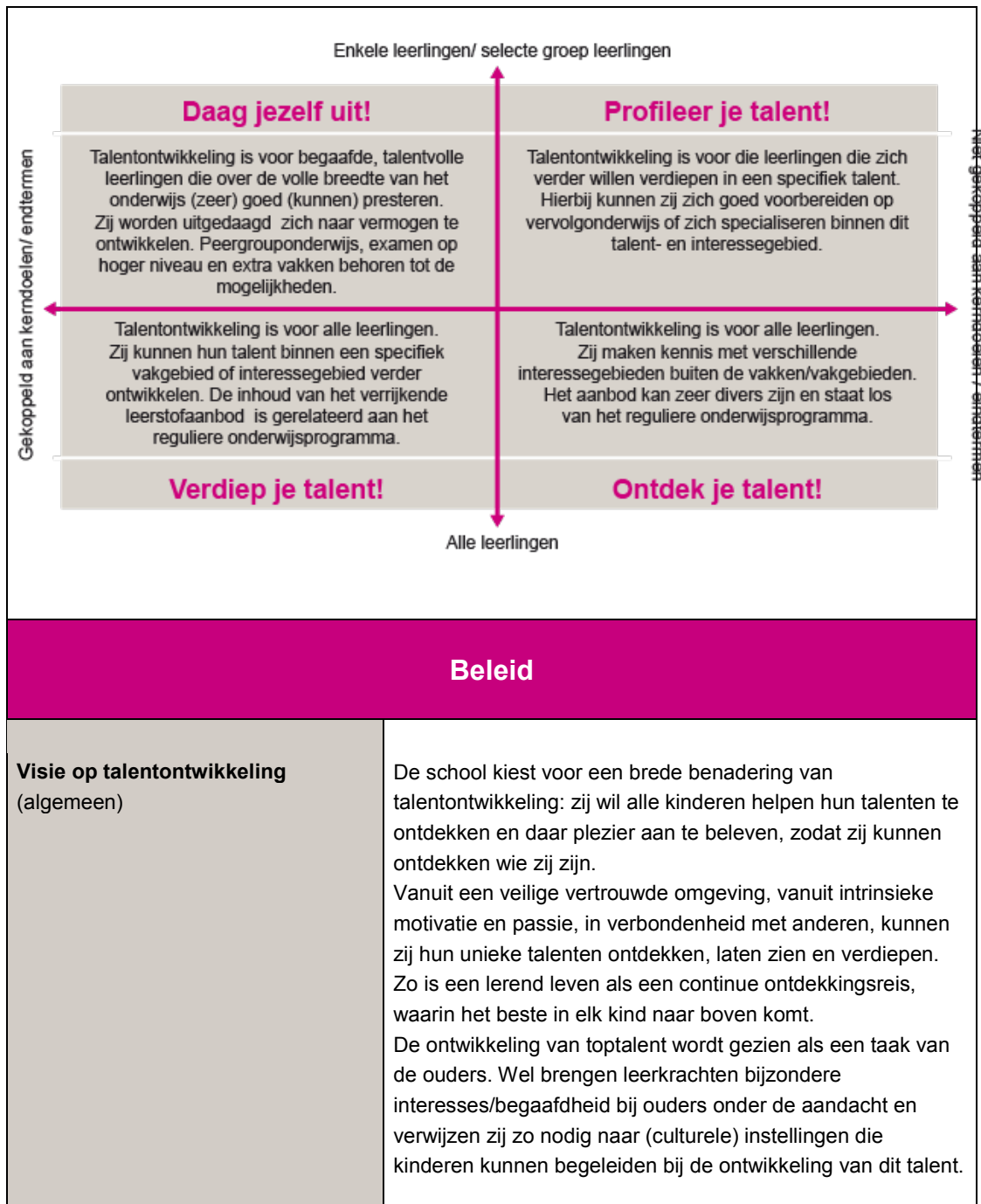
Basisschool De Ontdekkingsreis werd tien jaar geleden opgericht als vernieuwingsschool en telt ongeveer 90 leerlingen. In de bovenbouw zitten veel zij-instromers, leerlingen afkomstig van andere basisscholen. Relatief veel leerlingen zijn hoogbegaafd. De leerlingen werken in bouwgroepen verdeeld in onder-, midden- en bovenbouw en volgen daarbinnen zoveel mogelijk hun eigen leerweg. Elke leerling begint de dag in de eigen bouwgroep om daarna te werken aan het eigen dagplan, individueel of in homogene of heterogene leeftijdsgroepjes. In de ochtend wordt gewerkt aan taal en rekenen in niveaugroepen. In de middag aan schoolbrede thema's waarin vakken in samenhang worden aangeboden. De dag wordt weer in de eigen groep afgesloten.

De school legt veel nadruk op talentontwikkeling, waarbij talent breed gedefinieerd wordt. Voor het leergebied kunstzinnige oriëntatie betekent dit een groter accent op de beeldende vakken. Er is een atelier ingericht waar een groepsleerkracht met veel affiniteit voor de beeldende vakken een uur per week tekenen en handvaardigheid aanbiedt aan alle groepen. Sinds een half jaar wordt deze leerkracht ondersteund door een vakleerkracht beeldend, die twee en een half uur per week een verdiepend aanbod verzorgt voor leerlingen uit de midden- en bovenbouw die op de een of andere manier vastlopen in hun leerproces. Hoogbegaafde leerlingen functioneren niet altijd in de reguliere lessen. Zij hebben vaak last van faalangst, perfectionisme, stellen hoge eisen aan zichzelf of hebben veel moeite met keuzes maken omdat zij teveel keuzemogelijkheden zien. Het doel van deze beeldende lessen is leerlingen uit te dagen en te ondersteunen in hun leer- en ontwikkelingsproces door een beeldend creatief proces te doorlopen. De vakleraar beeldend en de groepsleraar beeldend stemmen hun lessen op elkaar af en hebben nauw overleg over de voortgang van de leerlingen. Thema's voor de beeldende lessen worden ontleend aan het schoolbrede thema dat in die periode aan de orde komt in de methode voor wereldoriëntatie. Elk thema duurt acht weken en wordt afgesloten met een schoolbrede presentatie van leerervaringen, waaronder ook de kunstzinnige vakken. Muziek en drama worden gegeven door groepsleerkrachten. Leerkrachten met veel feeling voor die vakken zijn kartrekker binnen de school en ondersteunen de cultuurcoördinator.

	<p>Daarnaast werkt de school samen met culturele instellingen en huurt ze regelmatig voor langere tijd gastdocenten in. Bij elk thema maakt en zingt een singer-songwriter met de leerlingen liedjes. Voor leerlingen met veel aanleg verzorgt hij een verdiepend traject van vier lessen om tot een eigen gemaakt lied te komen. Er is een gastdocent die kinderen leert programmeren en computerspellen te ontwerpen. Leerlingen in groep 8 maken kennis met ambachtelijke vaardigheden en vakmanschap door zes middagen te leren smeden in een smidse. De school biedt leerlingen veel ruimte om specifieke wensen kenbaar te maken. Het team onderzoekt vervolgens de mogelijkheden om deze te realiseren.</p>
<p>Kritische succesfactoren</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Spreek ook de talenten van leerkrachten aan. Leerkrachten met veel affiniteit voor een bepaald kunstvak kunnen zich profileren door op school kartrekker te worden voor dit vak. • Voor verdieping van talentontwikkeling binnen de kunstvakken zijn experts nodig in de vorm van een vaste vakleerkracht of een gastdocent. • De vakdocent beeldend werkt met halve groepen, zodat er meer ruimte is voor individuele aandacht en verdieping.
<p>Arrangement in beeld</p>	
<p>Het arrangement van De Ontdekkingsreis sluit deels aan bij de kwadranten 'Verdiep je talent!' en 'Ontdek je talent!'. De school streeft ernaar om zoveel mogelijk kunstdisciplines aan te bieden, zodat kinderen hun voorkeuren kunnen ontdekken. Het accent ligt daarbij op talentontwikkeling voor alle kinderen en niet alleen op leerlingen die excelleren.</p>	

<p>Talentontwikkeling binnen kunst en cultuur (speerpunten)</p>	<p>Bij talentontwikkeling is gekozen voor het speerpunt beeldend, omdat kinderen tegenwoordig in een sterk visueel gerichte cultuur leven. Veel hoogbegaafde kinderen zijn beelddenkers. Door extra aandacht te besteden aan de beeldende vakken leren kinderen ontdekken dat zij de beelden die zij in hun hoofd hebben op veel manieren kunnen uitdrukken, niet alleen in woorden. Leerkrachten willen kinderen bij dat ontdekken ondersteunen en begeleiden. Daarnaast is er ook een pragmatische reden: de school heeft te weinig budget om voor alle kunstvakken een vakleerkracht aan te stellen.</p>
<p>Kritische succesfactoren beleid</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vakdocent: de school heeft de beschikking over een vakdocent voor de beeldende vakken. • Vraaggericht aanbod: culturele instellingen en gastdocenten komen met een vraaggericht aanbod dat past binnen de visie en het beleidsplan van de school. • Inspanning van groepsleraren: de samenwerking met de vak- of gastdocent is ingebed binnen het programma van de groepsleerkrachten. Er is ruimte voor overleg voor, tijdens en na afloop van lessen of culturele activiteiten. • Voldoende faciliteiten: zoals een goed geoutilleerde atelierruimte, budget voor vak- en gastdocenten en deelname aan buitenschoolse culturele activiteiten. • Jaarlijkse ouderbijdrage van 600 euro. Ouders voor wie dit een bezwaar is, leveren een bijdrage door hun specifieke mogelijkheden in te zetten ten behoeve van de school.
<p>Ontwikkelpunten school of instelling</p>	<p>Instellen van een werkgroep voor het ontwikkelen van een leerplan met leerlijnen voor kunstzinnige oriëntatie. Dit had tot nu toe nog geen hoge prioriteit. De Ontdekkingsreis is een kleine vernieuwingsschool en het onderwijs moest eerst van onderaf worden opgebouwd. Nu dit meer vorm krijgt wordt de wens groter om met behulp van leerlijnen te werken aan een opbouw in de kunstvakken.</p>

Praktijk

Leerplan en kritische succesfactoren

De vakleerkracht heeft nog geen leerplan op papier gezet, daarvoor werkt zij nog te kort op deze school. Wel werkt zij volgens een aantal vaste uitgangspunten. In haar onderwijs stelt zij het creatieve proces centraal. Het proces is in eerste instantie belangrijker dan het product. Daarbij ligt veel nadruk op de onderzoeksfase. De leerlingen krijgen binnen het thema/onderwerp zo open mogelijke opdrachten om hen te stimuleren op zoek gaan naar eigen oplossingen, daarin grenzen te verkennen en moeilijkheden te overwinnen. De vakleerkracht gaat uit van de belevingswereld van de leerlingen en biedt betekenisvolle onderwerpen aan door aan te sluiten bij de thema's die op dat moment bij wereldoriëntatie (WO) aan bod komen. Zij verbindt deze WO-thema's met inhoud uit de beeldende vakken, bijvoorbeeld 'beweging in de beeldende kunst' bij het thema Techniek. Bij het thema Gezondheid tekenen leerlingen 'eten in verval' en boetsen ze 'mensen en dieren uit balans'. Daarbij besteedt ze ook aandacht aan modeltekenen. Iets wat voor veel van deze leerlingen heel moeilijk is omdat dit een snelle spontane werkwijze vereist waarbij zij snel moeten reageren in plaats van lang nadenken.

Doelen voor persoonsvorming hebben een hoge prioriteit. Het betreft het wegnemen van problemen waar (hoogbegaafde) kinderen dikwijls tegenaan lopen in hun leerproces, zoals uitdagingen uit de weg gaan als gevolg van faalangst en perfectionisme, waardoor zij onder hun niveau werken en hun talenten te weinig aanspreken.

Kritische succesfactoren:

- Door grote onderlinge verschillen tussen met name hoogbegaafde leerlingen zijn ook de doelen verschillend per leerling.
- Aan goede tekenaars die het gevoel hebben niets meer te kunnen leren, worden hogere eisen gesteld. Durven zij hun veiligheid los te laten om te experimenteren en voor hen onbekende gebieden te onderzoeken?
- Het is belangrijk dat leerlingen ook leren hun eigen doelen te stellen en leren reflecteren op hun eigen werkproces en product.
- Leerlingen moeten de tijd krijgen voor hun creatieve proces. De docent past zich daarbij aan.

<p>Rol leraar (externe vakdocent)</p>	<p>De vakdocent daagt leerlingen uit verder te gaan dan wat ze al weten of kunnen. Door open opdrachten en goed aan te sluiten bij het individuele beeldend creatief proces van leerlingen wil zij hen helpen om te gaan met faalangst, los te komen van vooraf vaststaande ideeën en perfectionisme, plezier te beleven aan beeldend werken, open te staan voor nieuwe ervaringen en uitdagingen en doorzettingsvermogen te ontwikkelen.</p> <p>Zij nodigt leerlingen uit om te reflecteren op hun creatieve proces en product en stimuleert hen om van elkaars ervaringen te leren en open te staan voor feedback.</p> <p>De leerlingen worden door de groepsleerkracht doorverwezen naar de vakleerkracht als zij problemen hebben met hun leerproces in de groep en/of een talent hebben voor de beeldende vakken. De vraag is of zij een transfer kunnen maken van hun ontdekkingen tijdens het beeldende creatieve proces naar onderwijsleerprocessen binnen de andere leergebieden. Een belangrijke rol spelen hierbij de reflectiegesprekken tussen de leerling en de vakdocent en het overleg tussen vakdocent en groepsleerkracht over wat er met het kind tijdens de beeldende les gebeurt en hoe dit doorwerkt in onderwijsleerprocessen in de groep.</p>
<p>Leerlingen</p>	<p>Hoogbegaafde leerlingen ontwikkelen zich vaak anders. Zij hebben vaak een lange aanloop nodig. Op deze school krijgen zij daarvoor de ruimte en tijd. Veel leerlingen op deze school zijn zij-instromers die op een andere school vastgelopen zijn (vooral in de bovenbouw).</p> <p>Als het hen lukt hun moeilijkheden te overwinnen en door te zetten blijken veel leerlingen erg te kunnen genieten van beeldend werken in het atelier en te groeien in zelfvertrouwen.</p>
<p>Belonen en certificeren</p>	<p>Leerlingen mogen hun beeldend werk exposeren voor de hele school bij de afronding van een schoolbreed thema na acht weken. Elke week schrijft de vakleerkracht een stukje in de weekbrief over specifieke ervaringen van kinderen tijdens de lessen. Twee maal per jaar maakt de vakleerkracht een verslag van het onderwijsleerproces dat een kind tijdens de lessen in het atelier doormaakt. Dit gebeurt in positieve bewoordingen. Hierbij ligt de nadruk op creatieve procesvaardigheden en leergebiedoverstijgende vaardigheden.</p>

Samenwerken met externe partners

Voor kunstzinnige oriëntatie werkt de school samen met Kunst Centraal in Utrecht en met individuele gastdocenten.

Tips voor andere scholen of culturele instellingen

- Kijk zorgvuldig naar wat je onder talent verstaat. Je kunt een bepaald talent in de etalage zetten, maar het is van veel factoren afhankelijk of een talent daadwerkelijk tot ontwikkeling komt. Besteed aandacht aan de totale ontwikkeling van een kind.
- Het proces staat centraal: culturele instellingen zouden meer nadruk kunnen leggen op de vaardigheden van het creatieve proces waarvan reflectie er een is.

Informatie en contact school of instelling

Basisschool De Ontdekkingsreis: www.deontdekkingsreis.nl
Contactpersoon: Saskia Krocké, locatieleider

